

Současnost a perspektiva českého zemědělství

Praha – Žofínské fórum
26.3.2019



Martin Pýcha, předseda Zemědělského svazu ČR

Obsah prezentace:

1) Současný stav českého zemědělství

2) Co bude ovlivňovat budoucí vývoj českého zem.?

2.1. SZP EU 2020+

2.2. Vývoje zemědělství a spotřeby ve světě

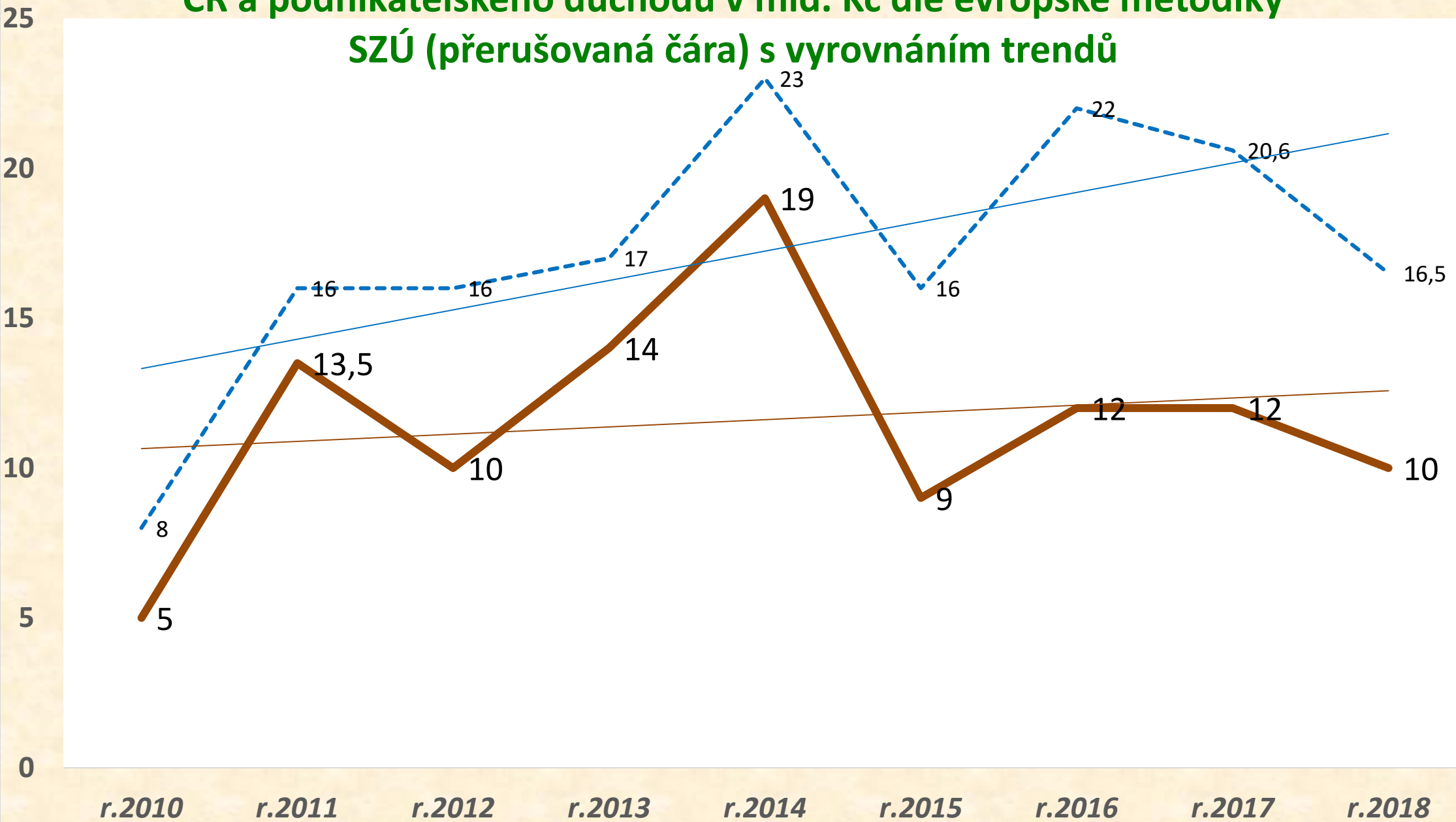
2.3. Postavení zemědělců na trhu

2.4. Vývoj klimatu

2.5. Technologický vývoj vs. generační obměna

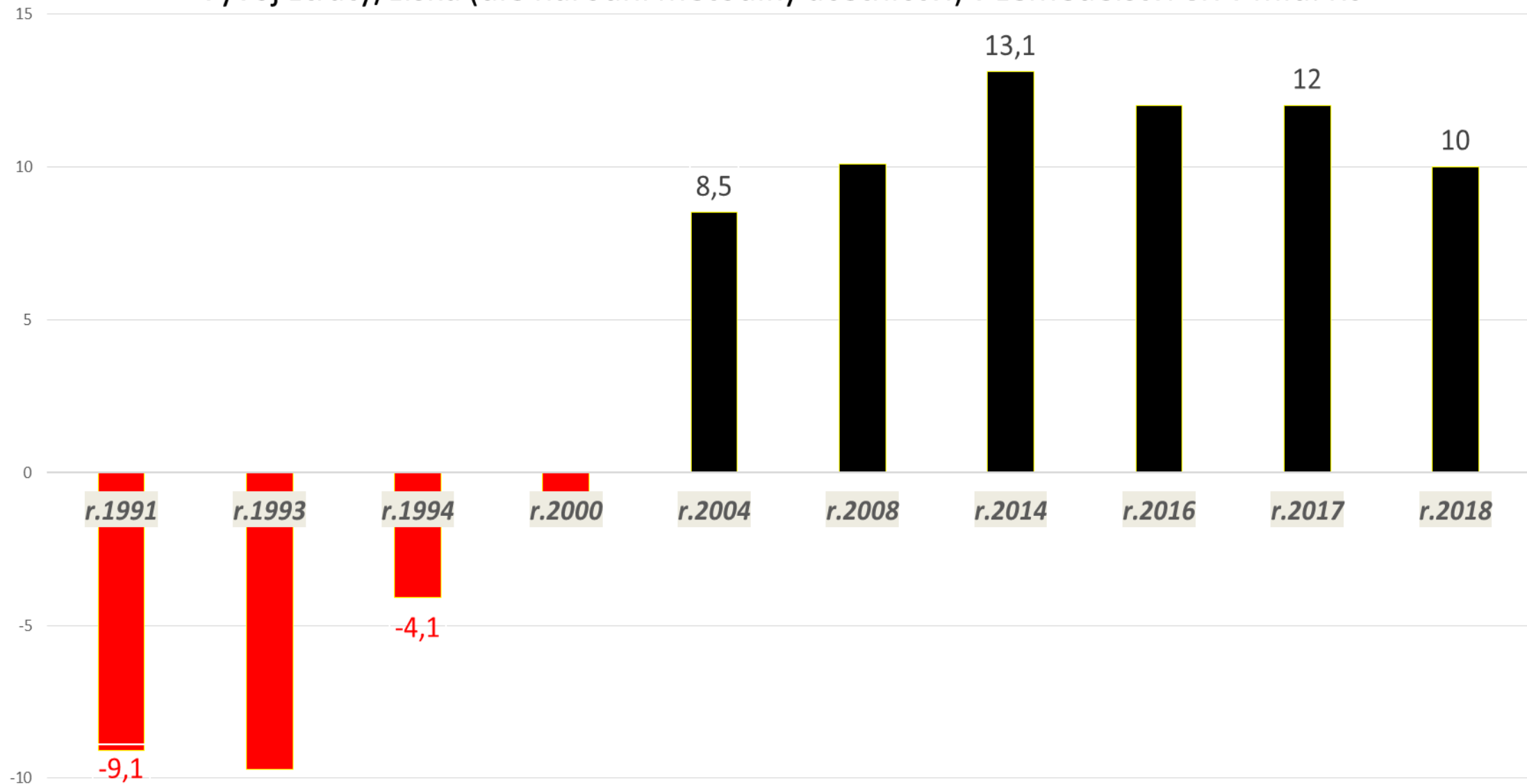
1. Současný stav českého zemědělství

Vývoj zisku v zemědělství ČR šetřený ZS ČR dle metodiky účetnictví ČR a podnikatelského důchodu v mld. Kč dle evropské metodiky SZÚ (přerušovaná čára) s vyrovnáním trendů



1. Současný stav českého zemědělství

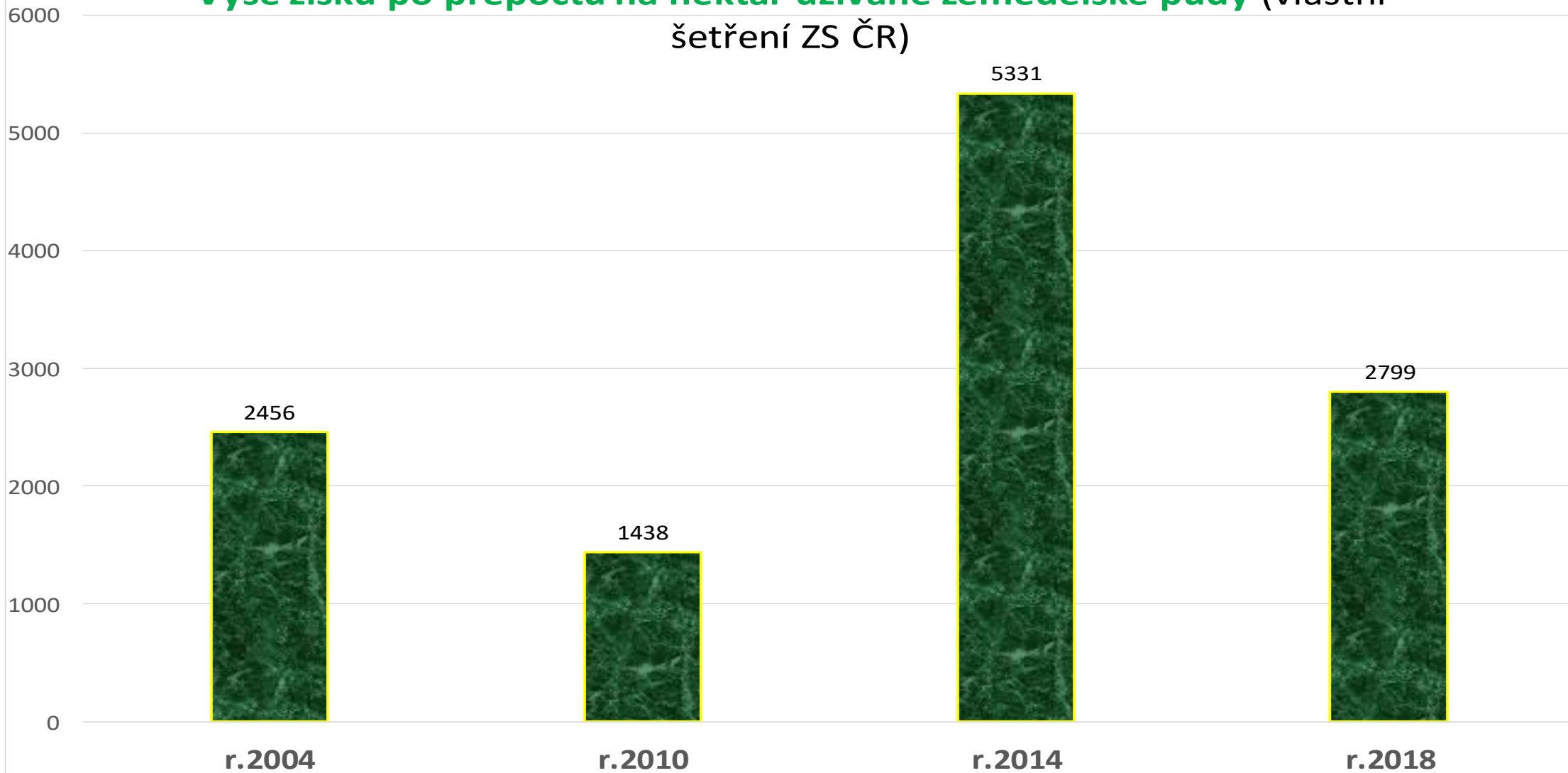
Vývoj ztráty/zisku (dle národní metodiky účetnictví) v zemědělství ČR v mld. Kč



Jdeme ze ztráty do zisku, který se ale po roce 2014 nezvyšuje.

1. Současný stav českého zemědělství

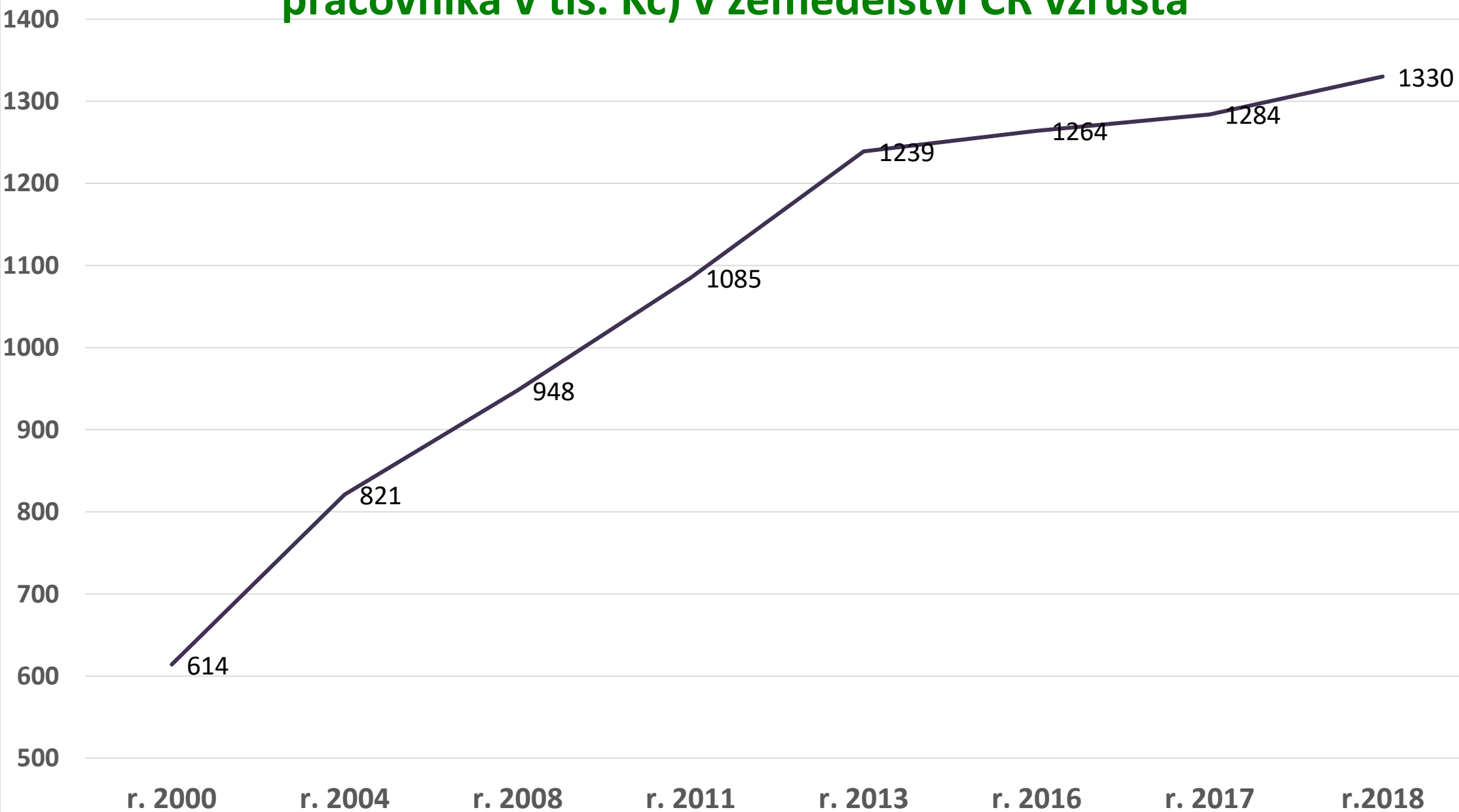
Výše zisku po přepočtu na hektar užívané zemědělské půdy (vlastní
šetření ZS ČR)



Rekordní výši zisku v zemědělství: 5 300 Kč/ha z r. 2014 se doposud nepodařilo překonat (2 800 Kč/ha v r. 2018); vloni se ale podařilo překonat průměr z let 2004 až 2017 (2 590 Kč/ha v r. 2018).

1. Současný stav českého zemědělství

Produktivita práce (měřená produkcí zem. odvětví na pracovníka v tis. Kč) v zemědělství ČR vzrůstá

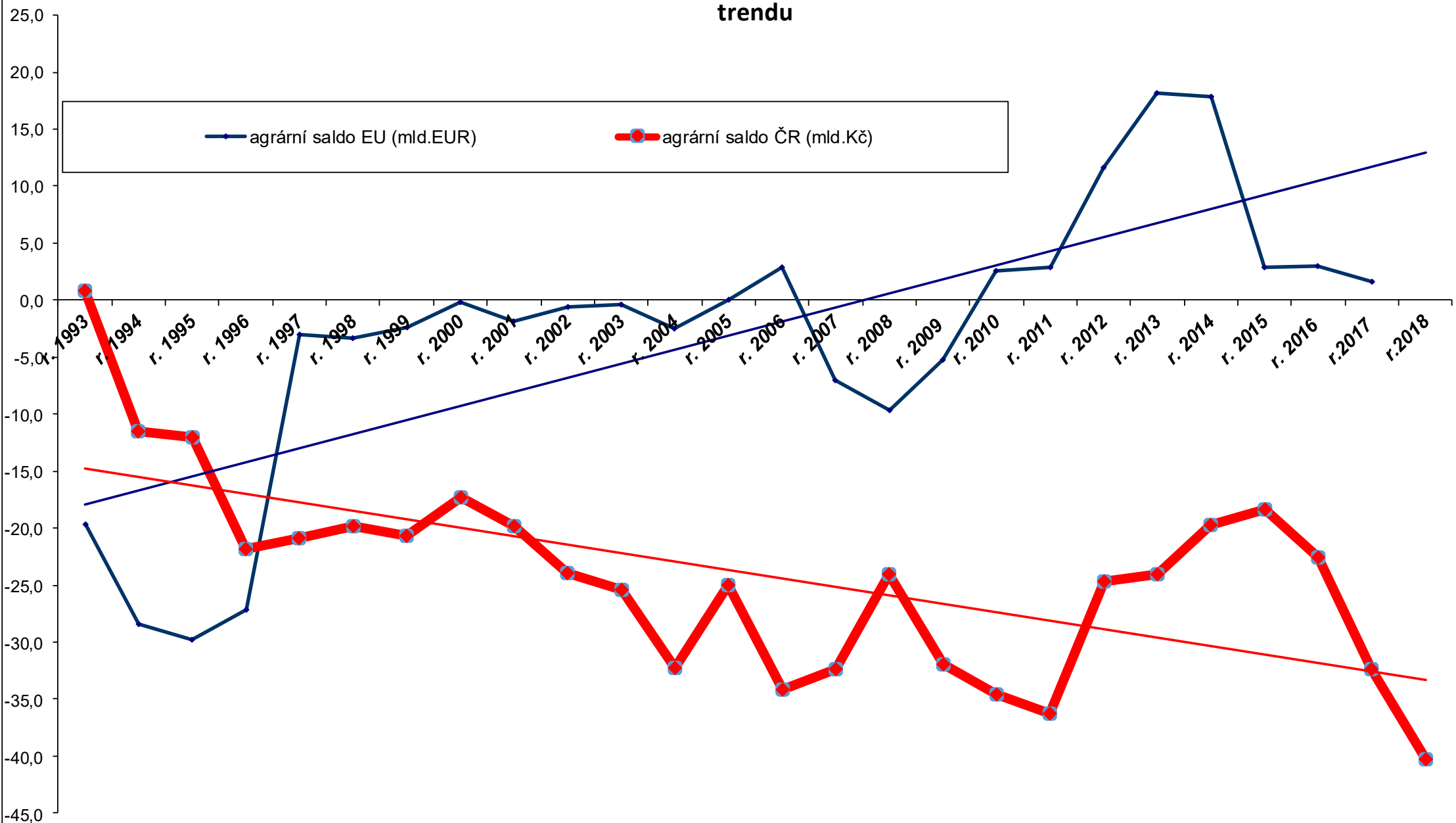


Po roce 2000 ze zemědělství ČR odešlo přes 60 tisíc lidí

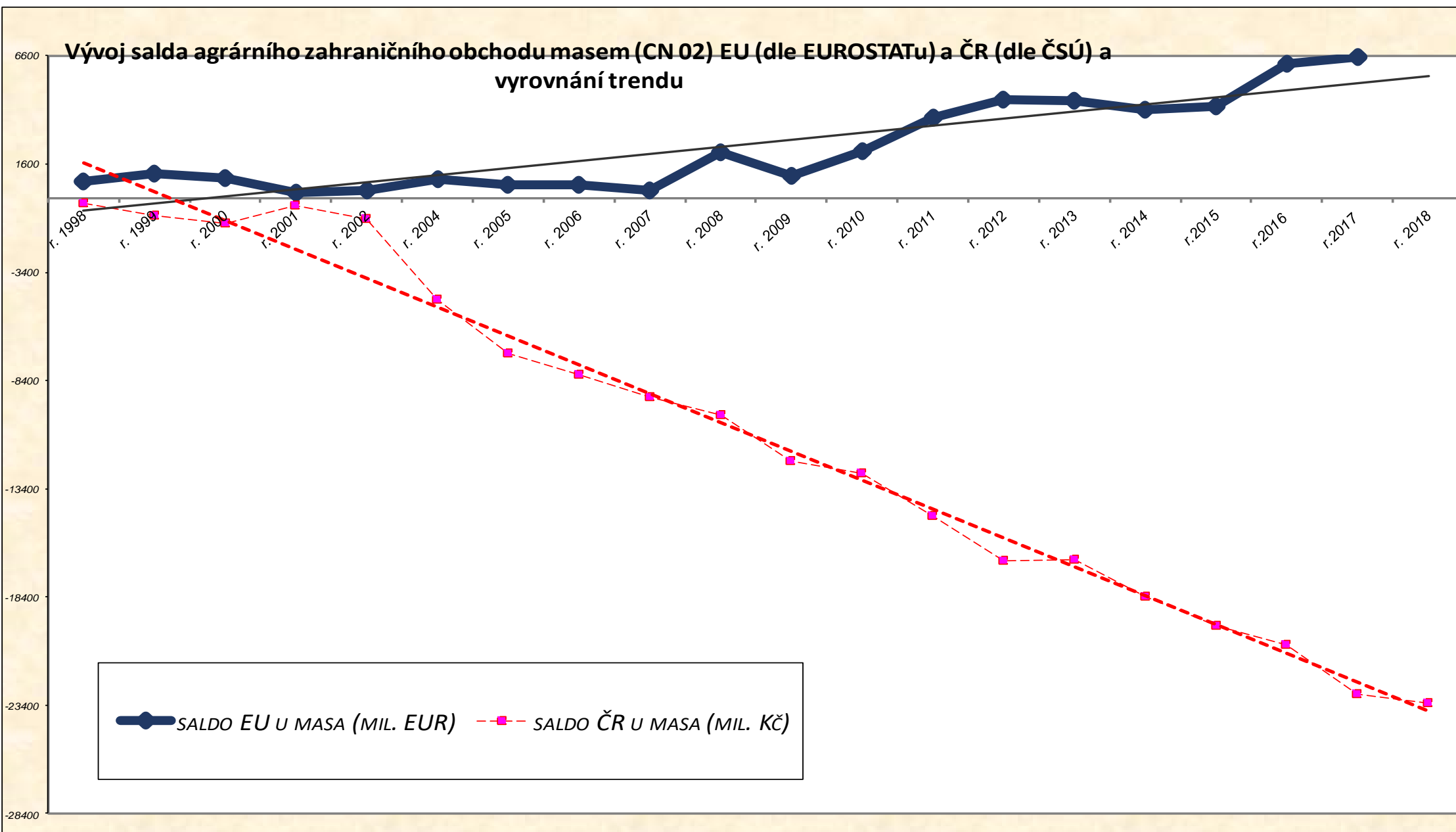
Rok	Počet pracovníků dle Zelených zpráv MZe ČR
2000	164 900
2004	141 000
2009	120 200
2010	114 200
2011	109 600
2012	105 400
2013	103 500
2014	102 100
2017	100 000
2018 odhad ZS	99 000

1. Současný stav českého zemědělství

Komparace vývoje salda agrárního zahraničního obchodu EU (dle EUROSTATu) a ČR (dle ČSÚ) a vyrovnání trendu

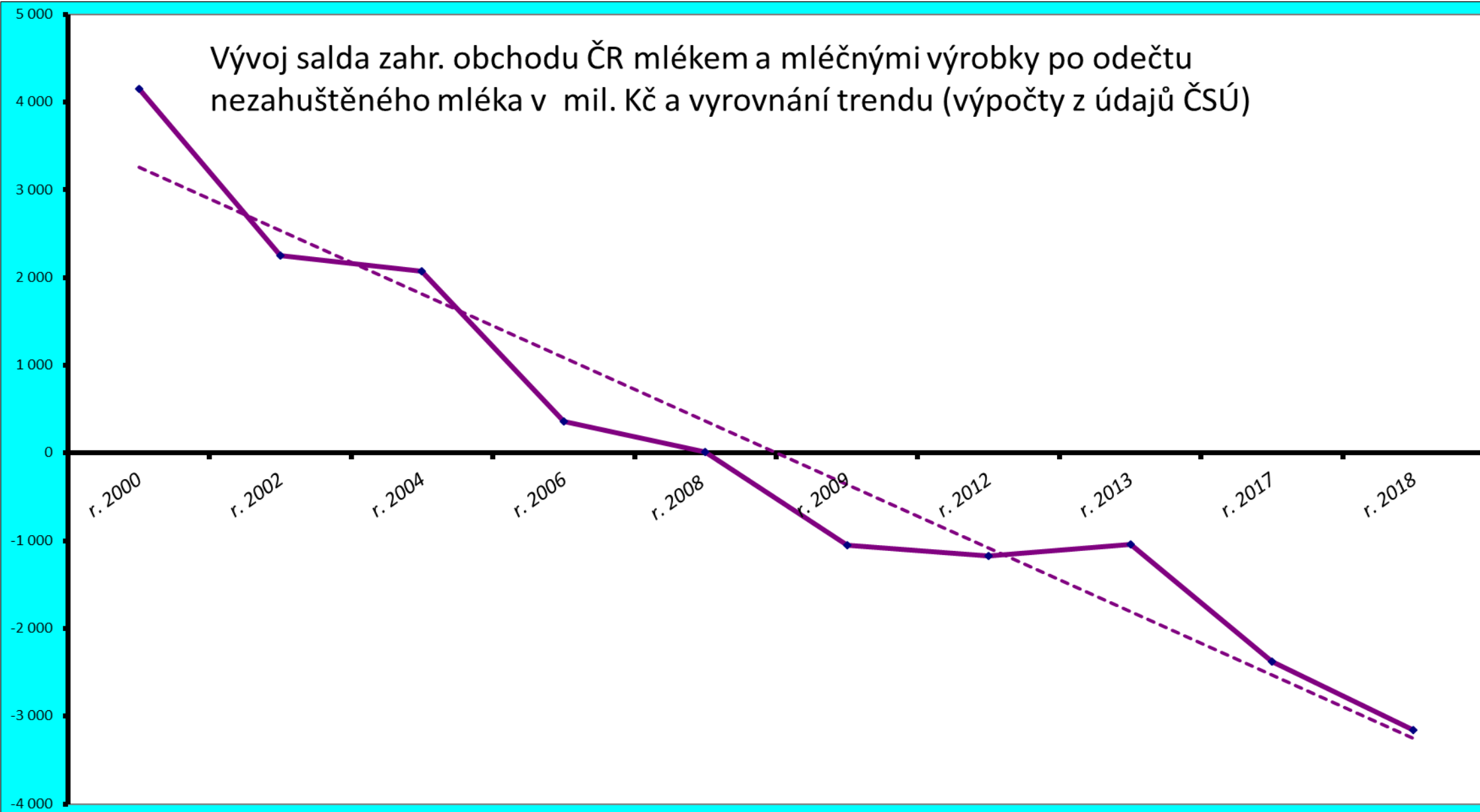


1. Současný stav českého zemědělství



Nejhorší je situace v komoditě maso (má 60% na záporném agrárním saldu ČR).

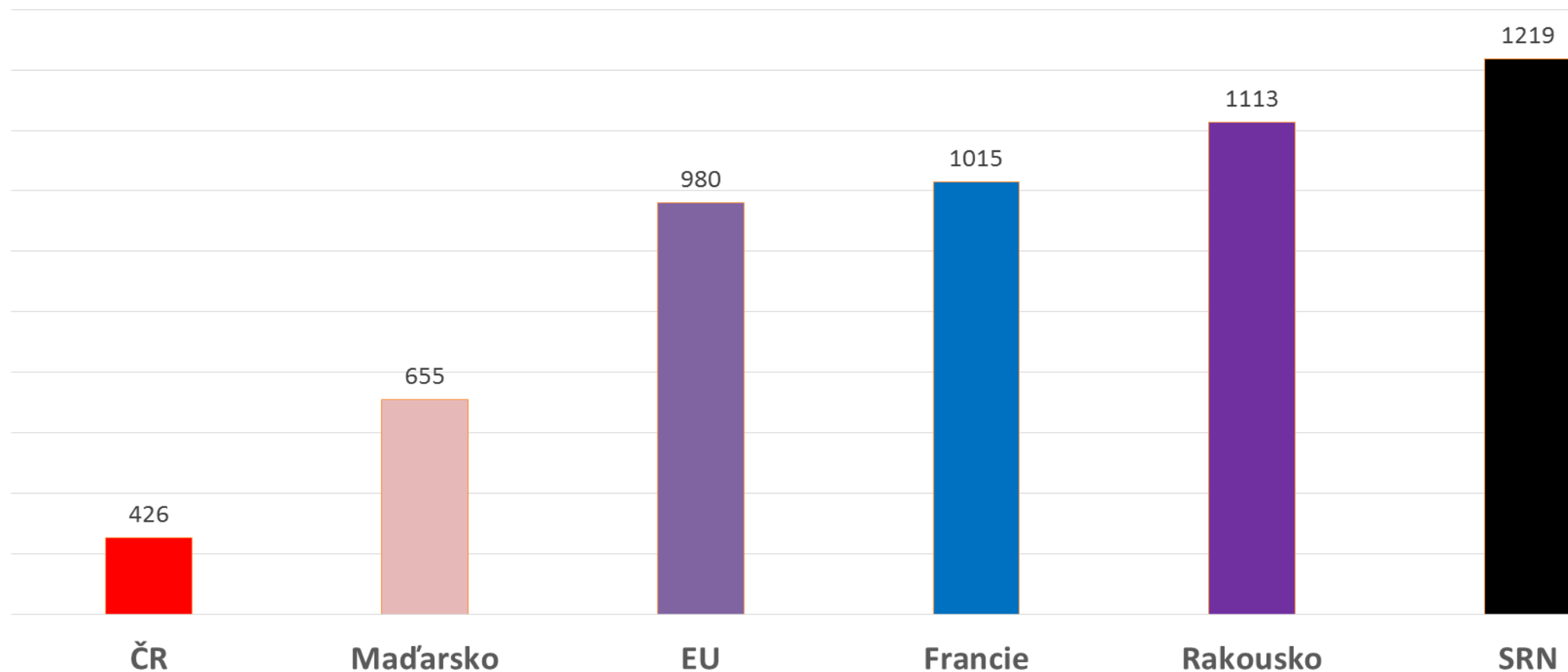
1. Současný stav českého zemědělství



Stále více dovážíme i mléčné výrobky - v r. 2000 bylo saldo zahraničního obchodu mléčnými výrobky kladné ve výši 4 mld. Kč, vloni bylo záporné ve výši -3 mld. Kč.

1. Současný stav českého zemědělství

Srovnání hrubé přidané hodnoty v zemědělství EU v EUR v přepočtu na hektar zemědělské půdy v r. 2017 (ČR je na 43% průměru EU)

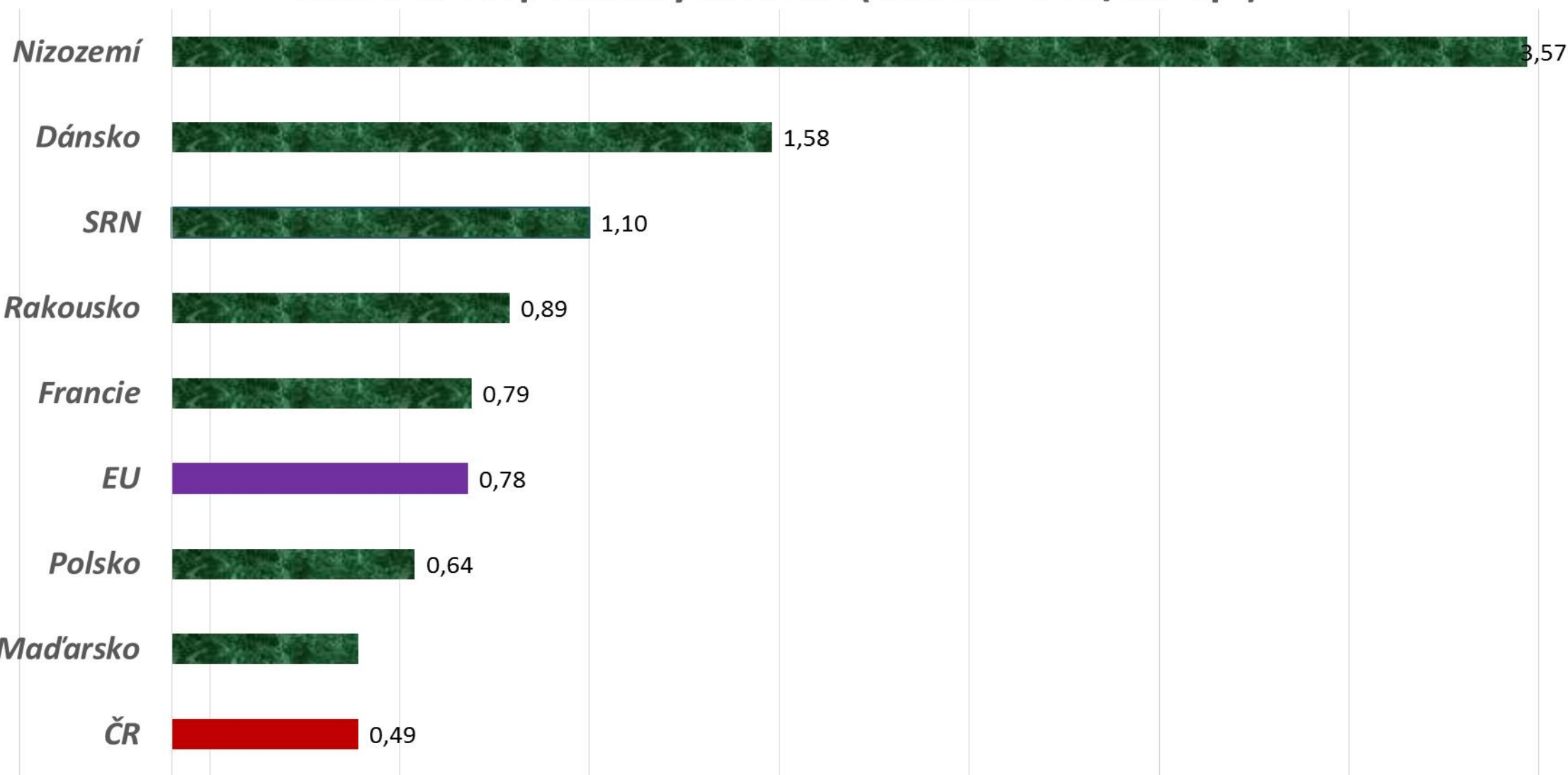


HPH je ekonomická kategorie EUROSTATu. Je to produkce zemědělského odvětví mínus mezipotřeba (náklady)

V hrubé přidané hodnotě zaostáváme ještě více než v živočišné výrobě/ha

1. Současný stav českého zemědělství

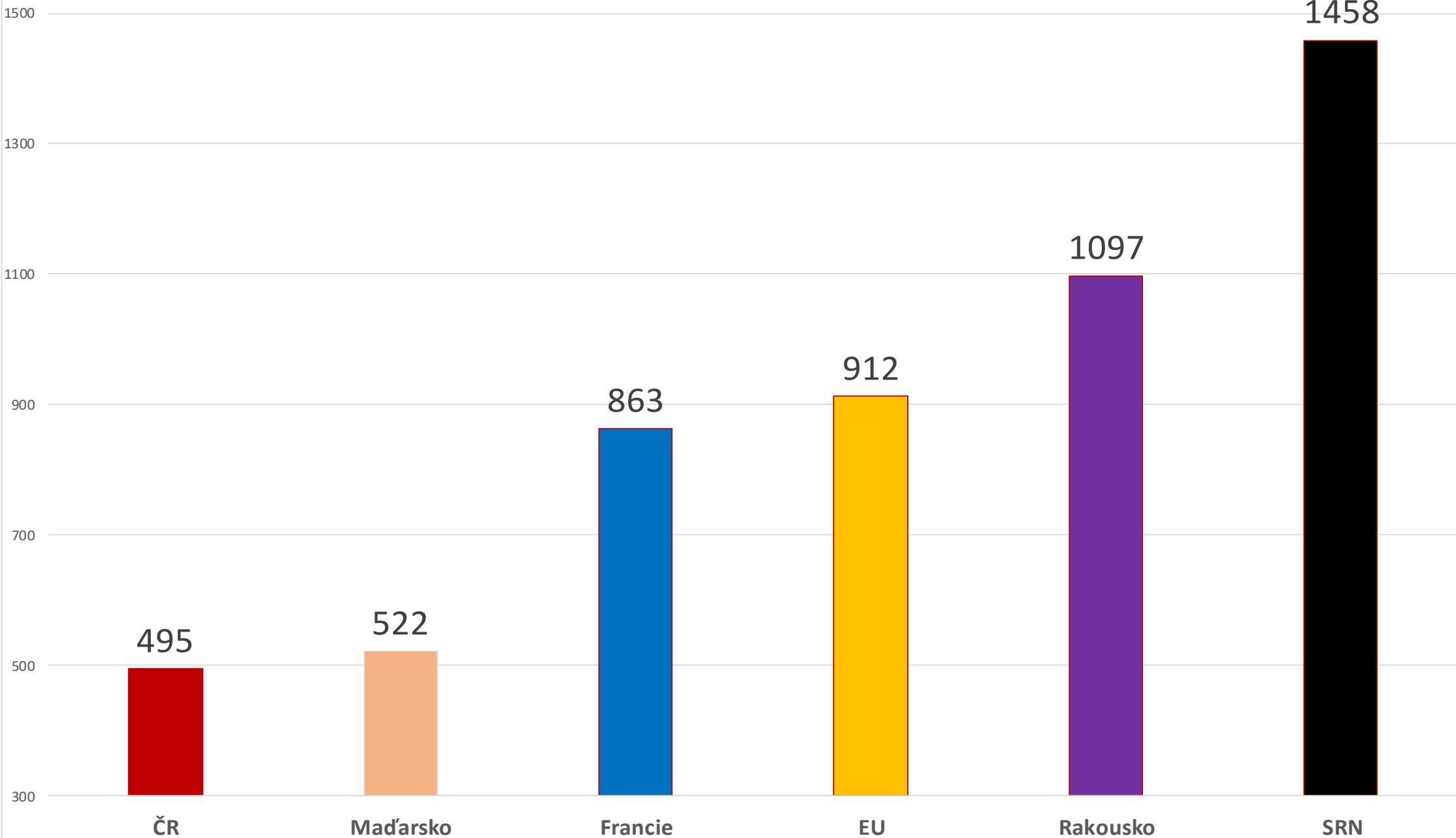
Hustota hospodářských zvířat (měřeno v DJ/ha z.p.)



Chováme stále méně hospodářských zvířat a v hustotě jsme cca 40% pod průměrem v EU

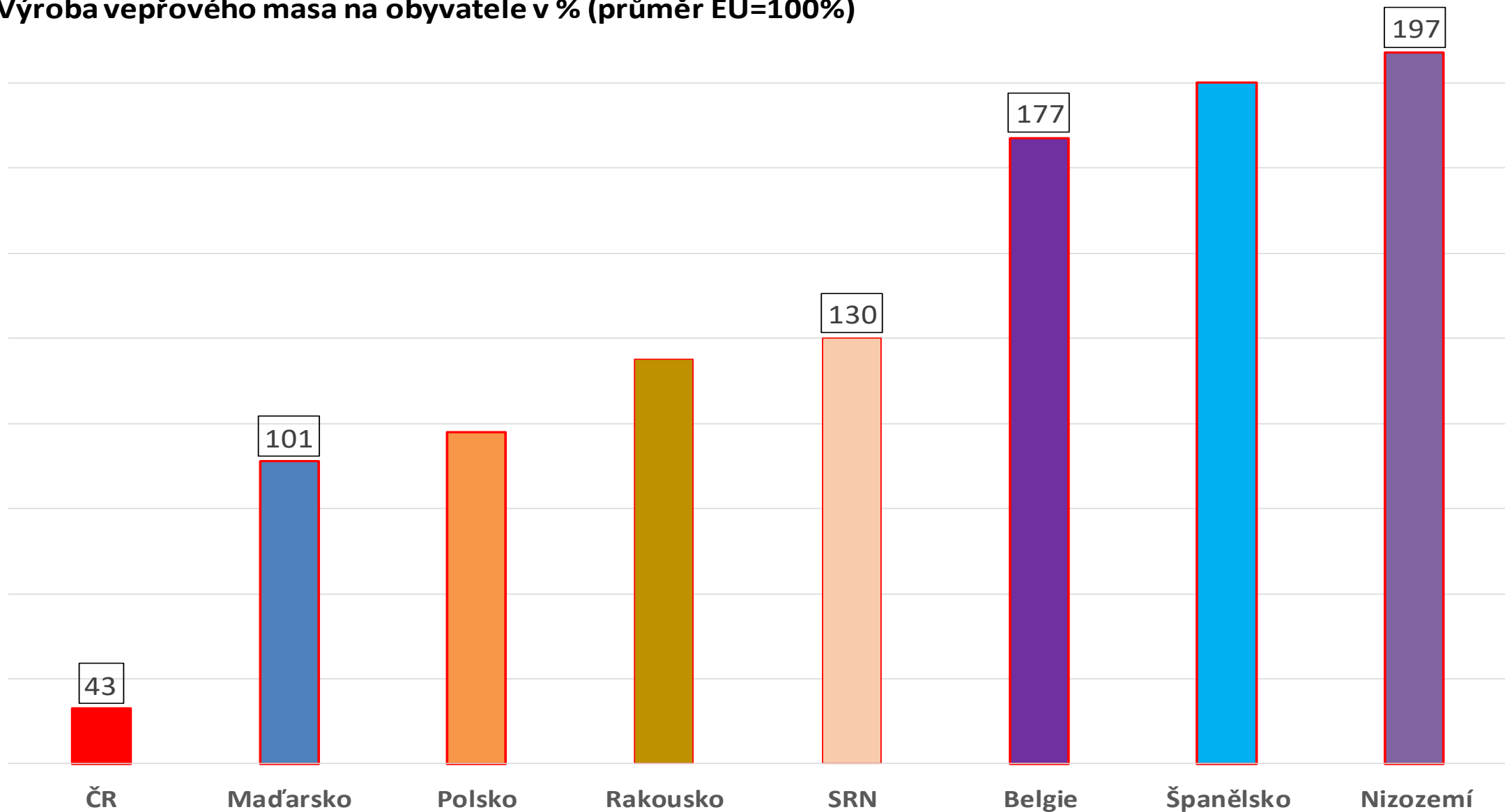
1. Současný stav českého zemědělství

Živočišná výroba v EUR/ha zemědělské půdy v r. 2017 (ČR je na 54 % úrovni EU)



1. Současný stav českého zemědělství

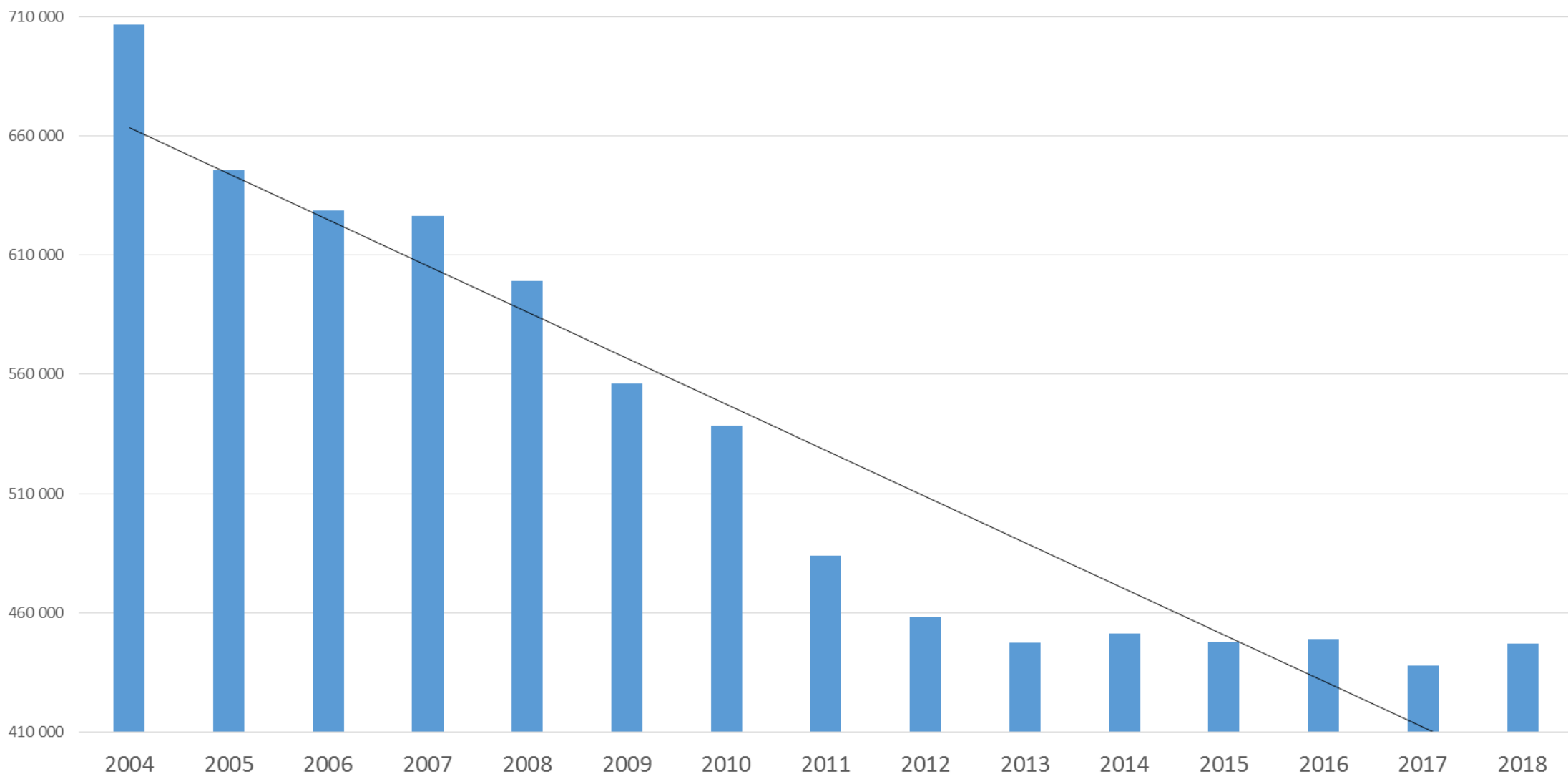
Výroba vepřového masa na obyvatele v % (průměr EU=100%)



Např. Belgie má srovnatelný počet obyvatel a vyrábí 3-4 krát více vepřového na obyvatele než my

Jak vyklízíme vlastní podnikatelský prostor

Vývoj produkce masa celkem v tunách jat. hmotnosti

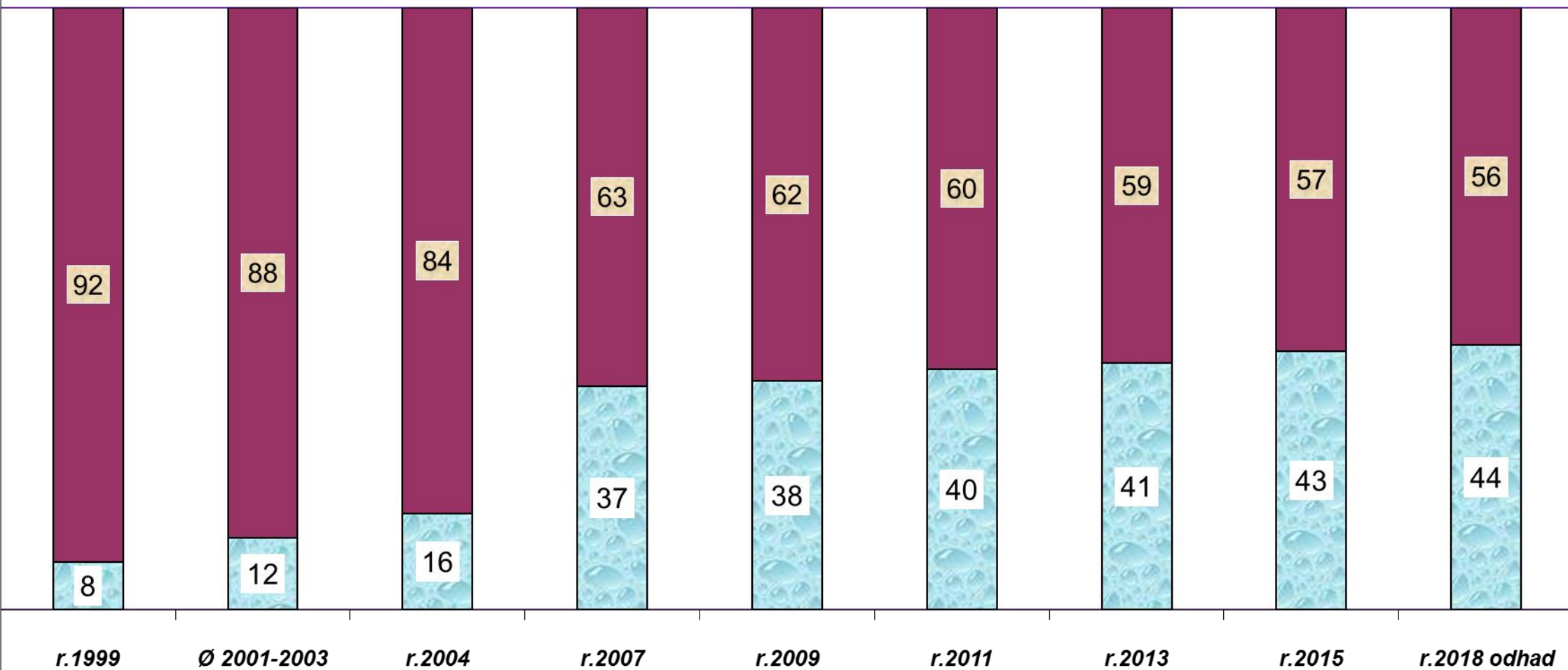


Výpočty z bilancí v Zelených zprávách MZe:

Podíl dovozů na spotřebě mléka a mléčných výrobků v % stoupá,
podíl tuzemských producentů v % klesá

■ podíl dovozů na spotřebě

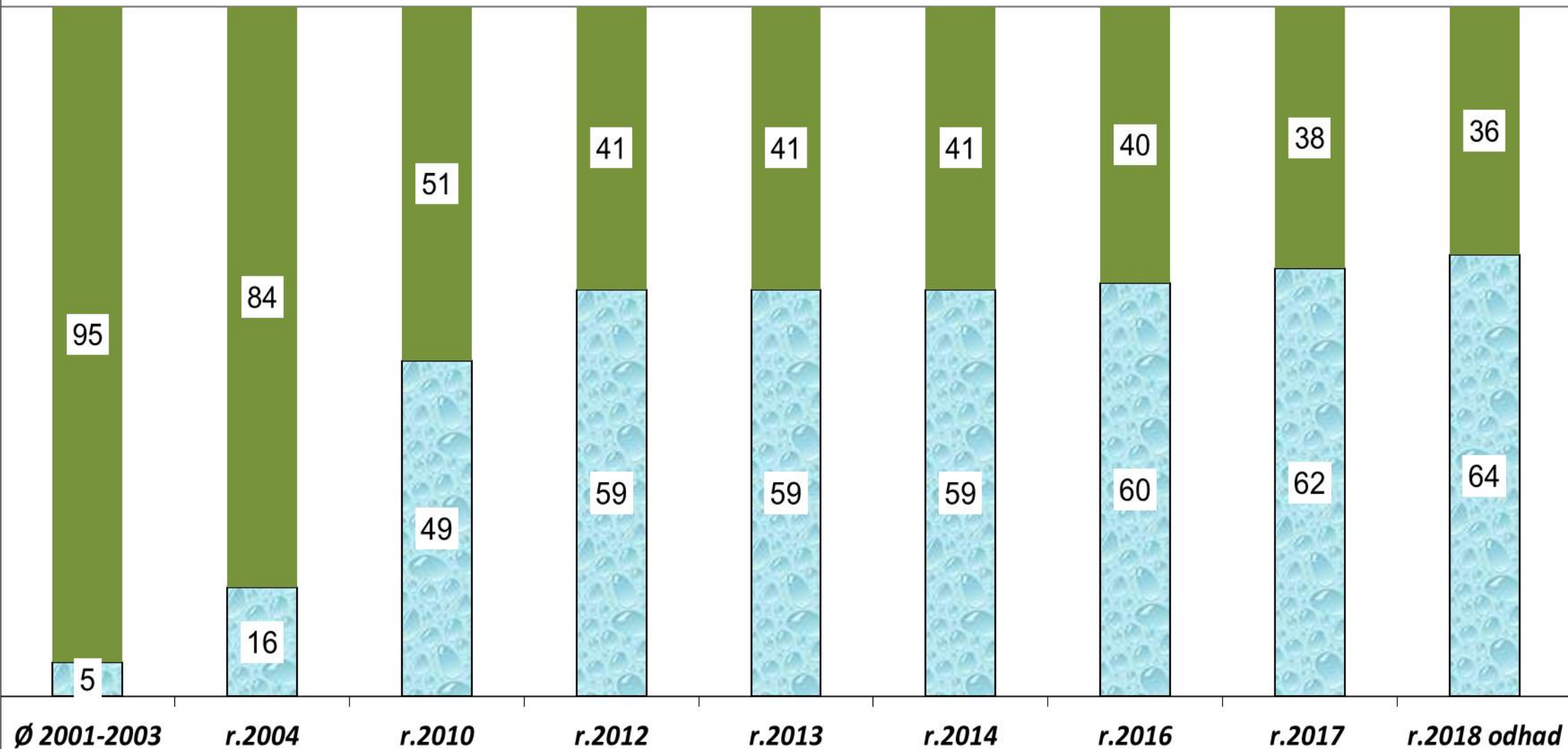
■ podíl tuzemských producentů



1. Současný stav českého zemědělství

Podíl dovozů na spotřebě vepřového masa v % stoupá, podíl tuzemských producentů klesá a situace je ještě horší než u mléka a mléčných výrobků

■ podíl dovozů na spotřebě ■ podíl tuzemských producentů



2) Co bude ovlivňovat budoucí vývoj českého země?

2.1. SZP EU 2020+

2.2. Vývoje zemědělství a spotřeby ve světě

2.3. Postavení zemědělců na trhu

2.4. Klima a ochrana životního prostředí

2.5. Technologický vývoj vs. generační obměna

Společná zemědělská politika EU 2020 +

- **Největší rizika**

- Rozpočet
- Nerovné podmínky - degresivita a zastropování podpor, snižování couplované podpory
- Majetková propojenost
- Zachování vysoké byrokracie
- Ztráta konkurenceschopnosti evropského zemědělství pod myšlenkou environmentálního zaměření SZP

Rozpočet SZP EU 2020 +

- Rozpočet EU na 1. Pilíř : 286,192 md € : **Krácení - 3,9%**
- Rozpočet ČR na PRV – **krácení 16-20 %**

Ne/rovné podmínky

- **Degresivita a zastropování podpor**
 - COMENVI - **80 000 EUR a to bez možnosti odpočtu nákladů na zaměstnance,**
 - COMAGRI - o zastropování nad **60.000 € a 100.000 €, odečet nákladů na zaměstnance v obou případech maximálně 50 %;**
Dobrovolnost v případě uplatnění redistributivní platby.
 - Zastropování by se mělo vztahovat na všechny přímé platby s výjimkou ekoschémat a podpor pro mladé zemědělce.
- **Majetková propojenost !!!**
- **Redistributivní platba – min 5 %**

Podpory vázané na produkci (VCS platby)

COMENVI

- **maximální alokace 10 + 2 % pro VCS platby** + zahrnout do zastropování,
- VCS platby pro živočišnou produkci by mohly být vypláceny pouze v případě, že podniky dodrží maximální limity intenzity chovu hospodářských zvířat - do 0,7 VDJ
- V žádném případě nesmí být podle ENVI Výboru podpory poskytovány na intenzivní živočišnou výrobu.

COMAGRI

- **maximální alokace 10 + 2 % (8+2%)**

Rozdělení podpor v prvním pilíři

Poslední varianta distribuce PP v 1. pilíři, ke které se přiklání zpravodajka pro zprávu EP k SZP po roce 2020 Esther Herranz García.

- Alespoň 60 % pro základní podporu příjmů pro udržitelnost (BISS)
- min. 5 % pro redistribuci
- Minimálně 20 % pro eko-schéματα
- Alespoň 2 % pro mladé zemědělce
- **Až do 3 % pro sektorové programy**
- **Oslabení u podpory vázané na produkci (nyní 10 + 2 %)**
- Až do 3 % pro národní rezervu
- Až do 15 % pro transfery z I. do II. pilíře, vč. zdrojů získaných zastropováním
- Až do 5 % pro transfery z II. do I. pilíře

Rozdělení podpor v programu rozvoje venkova

COMENVI

- Pro **AEKO opatření** (agro-envi-klima) by měly členské státy vyčlenit **minimálně 40 %** z obálky pro II. pilíř.
- **ANC (LFA) platby přesunout z II. do I. pilíře SZP**, přičemž členské státy stanoví maximální a minimální částky pro ANC, **kteřé nesmí přesáhnout 20 % z alokace.**
- **Přesuny mezi pilíři**
 - z I. do II. pilíře povolen až do výše 15 %
 - zrušení přesunu z II. do I. pilíře.

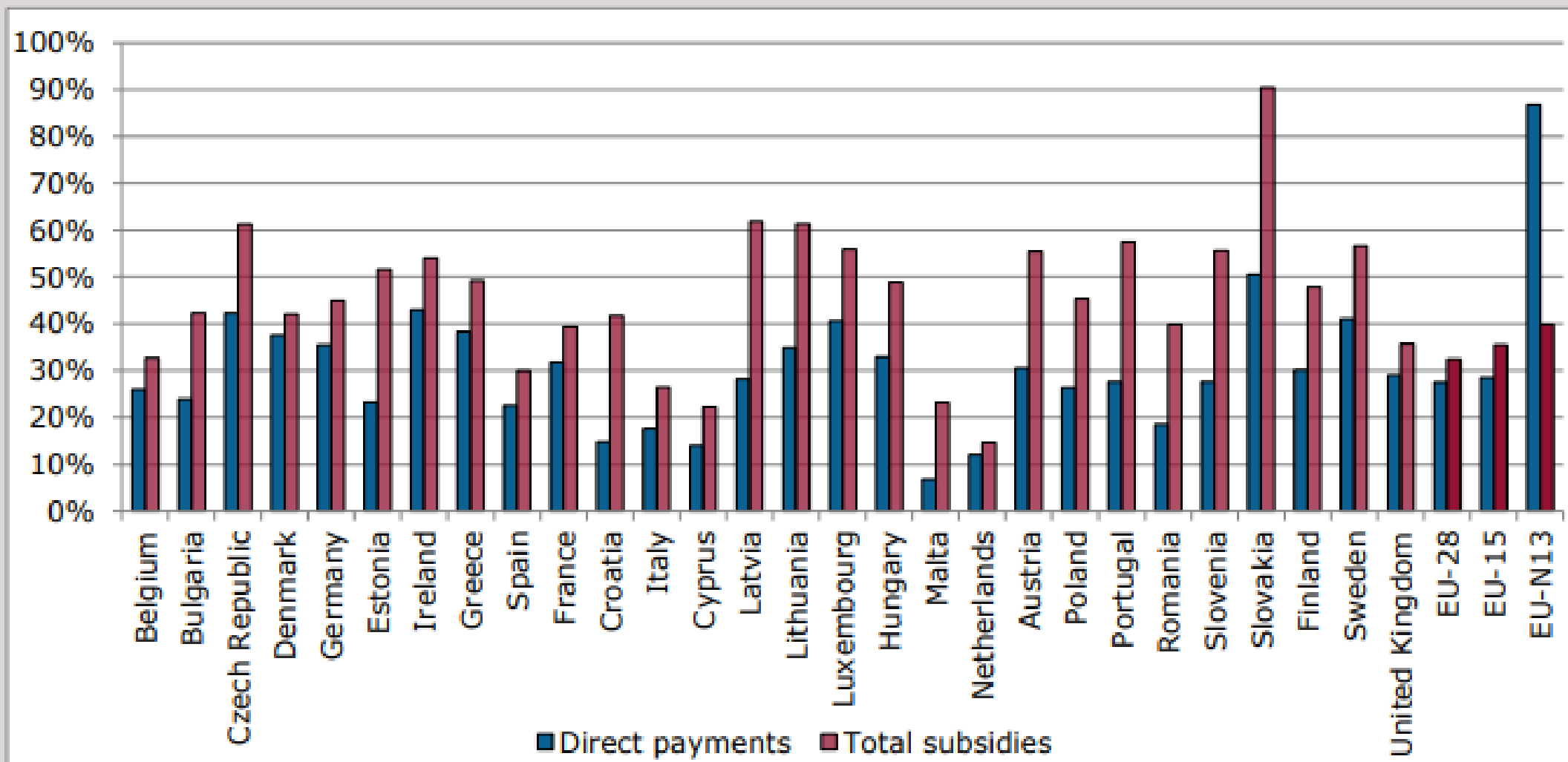
Nová SZP by podle ENVI Výboru měla vstoupit v platnost o dva roky později, než byl původní předpoklad, tedy v roce 2023 !!

Proč jsme proti povinnému zastropování PP

- SZP EU 2020+ přináší ještě větší tlak na ŽV v ČR (než jaký to byl doposud). **V zemědělství ČR převládají podniky právnických osob (PPO) o průměrné výměře cca 560 ha z.p. (na 70% zem. půdy a na 75% orné půdy).**
- **PPO zajišťují většinu ŽV: chovají 75% skotu, 90% dojných krav, 93% prasat a 93% drůbeže.**
- **Podniky právnických osob mají u nás více jak 2 krát vyšší úroveň živočišné výroby v přepočtu na hektar užívané zemědělské půdy.**

Podíl přímých plateb a celkových podpor v příjmech zemědělců

Share of direct payments and total subsidies in agricultural factor income (2011-15 average)

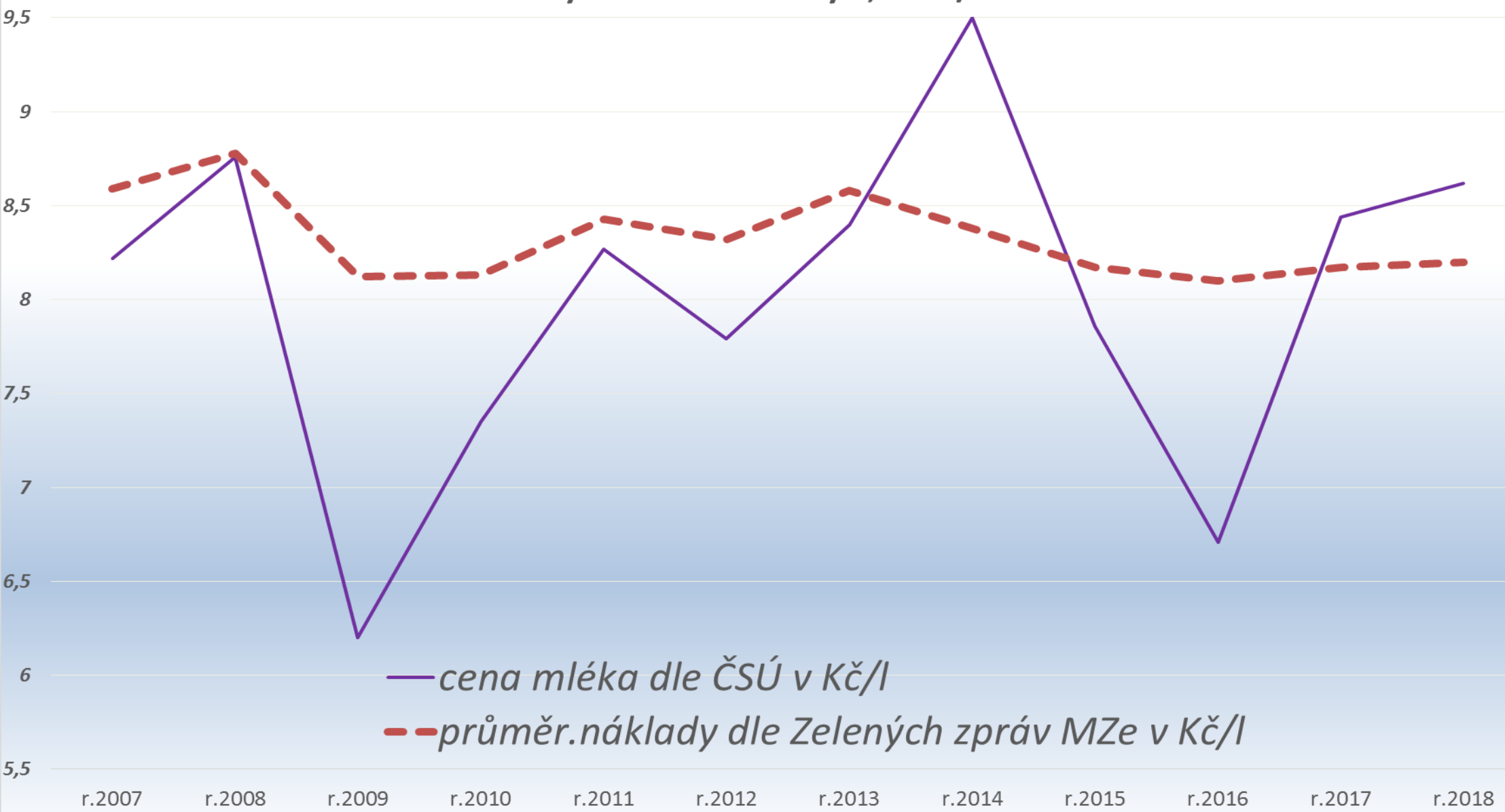


Porovnání ekonomických výsledků v metodice EUROSTATu dle právní formy podnikání v zemědělství ČR:

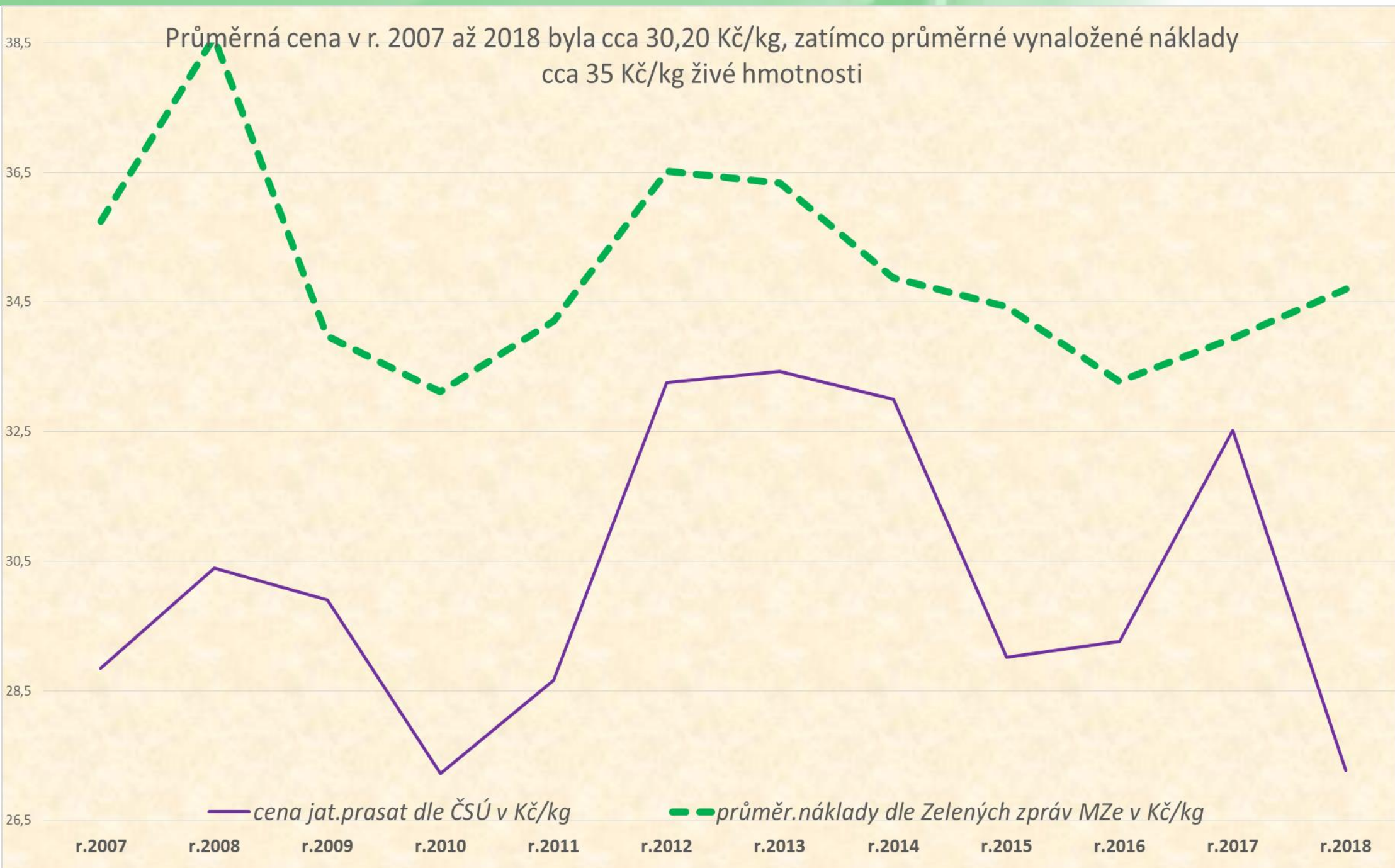
Ukazatel (v Kč/ha z.p.)	Podniky právnických osob	Podniky fyzických osob
Produkce celkem	44 000	26 000
Z toho: Rostlinná výroba	24 000	19 000
Živočišná výroba	15 000	6 000
Ostatní výroba	5 000	1 000
Provozní dotace	12 000	10 000
Provozní dotace na produkci	27 %	38 %
Čistá přidaná hodnota (ČPH)	18 000	15 000
ČPH na AWU v tis. Kč	670	560
Celk. produkce/AWU v tis. Kč	1 600	970
Živ. produkce/AWU v tis. Kč	560	220
AWU/ha	2,68	2,69

Vývoj často podnákladových cen a nákladů u mléka v ČR

Průměrná cena mléka v r. 2007 až 2018 byla cca 8,00 Kč/l, zatímco průměrné vynaložené náklady 8,30 Kč/l



2.1. SZP EU 2020+

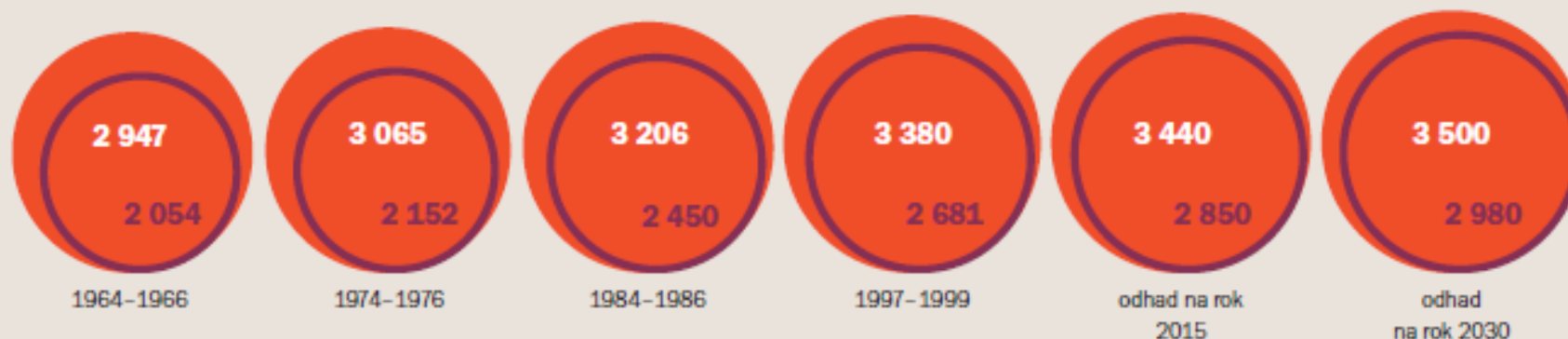


2.2 Vývoje zemědělství a spotřeby ve světě

Spotřeba potravin podle regionů

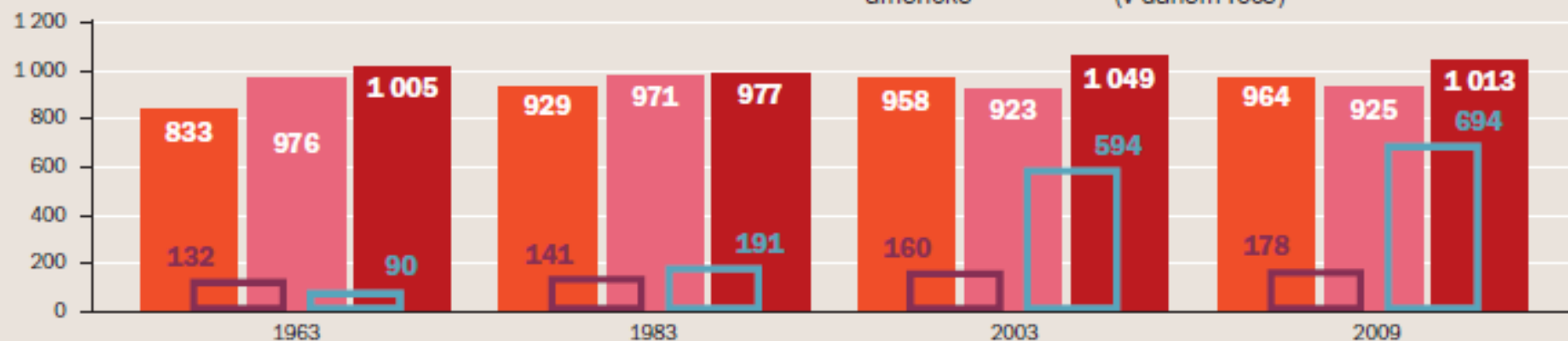
Kilokalorie na hlavu a den

rostlinné a živočišné produkty ● průmyslové země ● rozvíjející se země



pouze živočišné produkty

■ průmyslové země ■ Evropa ■ Spojené státy americké ■ nejméně rozvinuté země (v daném roce) ■ Čína



Země BRIC

- Žije v nich 40% světová populace roste,
- Mezi roky 2003 a 2012 vzrostla jejich spotřeba masa o 6,3% a v letech 2013 - 2022 se očekává růst o dalších 2,5%,
- Číňan na venkově :
 - v r. 1990 - 13,8 kg masa, mléka a vajec,
 - V r. 2011 - 26,2 kg masa, mléka a vajec,
- Číňan ve městě:
 - v r. 1990 - 29,8 kg masa, mléka a vajec,
 - V r. 2011 - 48,9 kg masa, mléka a vajec,
- FAO předpokládá, že v roce 2050 pokryjí rozvíjející se země svou energetickou potřebu z 29% z masa, mléka, vajec a sýrů,



To předpokládá zvýšení světové produkce masa z 300 mil. na 470 mil. t

JAK? KDE?

Vlivy na budoucí vývoj:

1. Globalizace/Koncentrace/Specializace

- **Počet chovatelů prasat v USA klesl mezi roky 1992 a 2009 o 70% při stejném počtu prasat,**
- **Počet prodaných prasat z jedné farmy se mezi roky 1992 a 2009 zvýšil z 945 ks/rok na 8400 ks/rok poráží 88% masa,**
- **V Bavorsku je 80 % dojnic ve stádech velikosti 20 – 99 dojnic. Počet chovatelů dojnic se za posledních 10 let snížil o 35 %**
- **Bavorsko - v roce 1979 drželo $\frac{3}{4}$ podniků prasata a $\frac{2}{3}$ dojnice, dnes drží prasata 15 % farem a 22 % dojnice.**

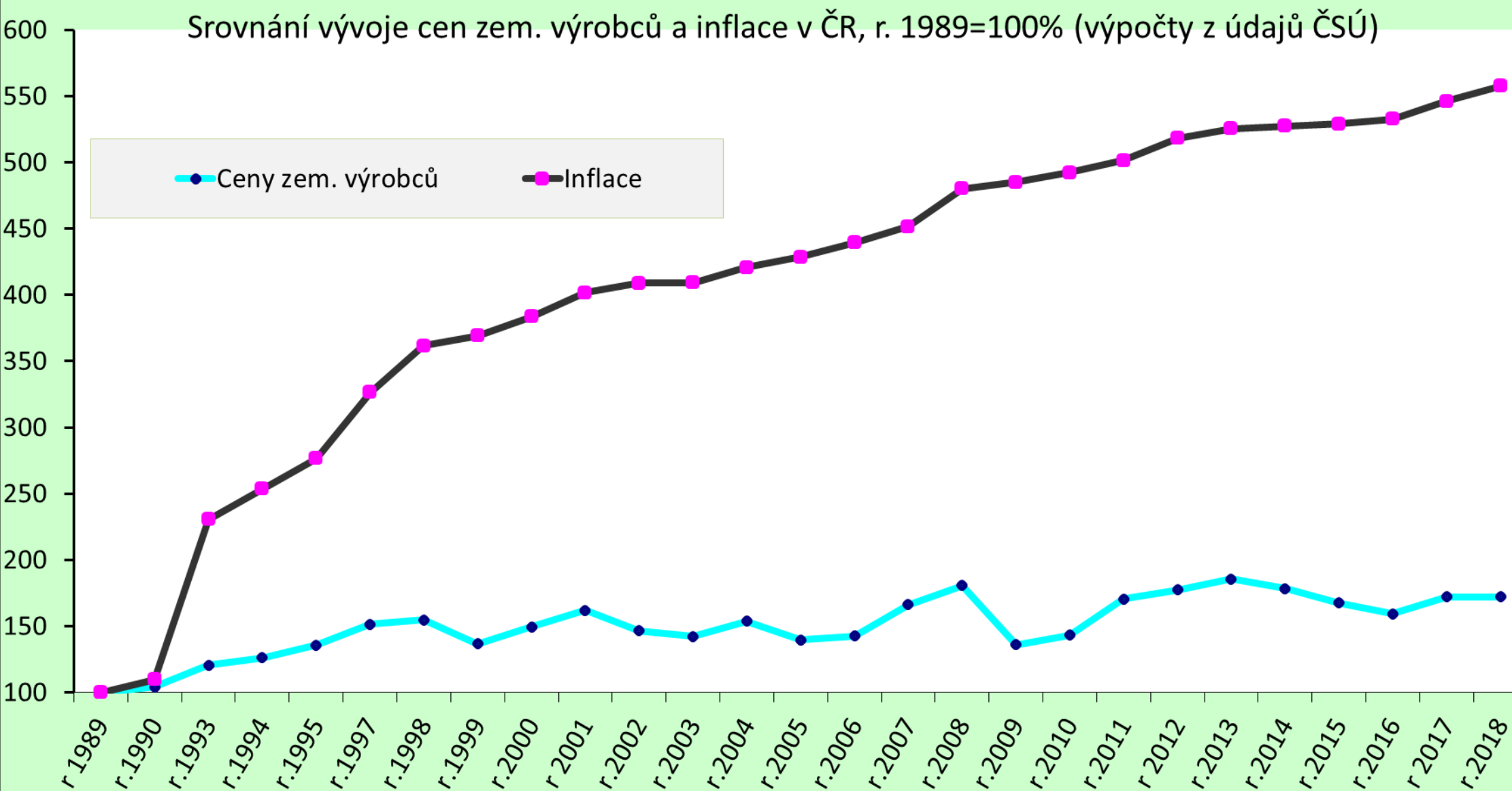
Vlivy na budoucí vývoj:

2. Konkurenceschopnost potravinářského sektoru

- Počet jatek se v USA snížil mezi lety 1967 a 2000 z 10 tis. na 3000 tis. a dnes 10 společností,
- Americká Tyson Foods je schopna porážet 170 tis. ks hovězího /týden, 350 tis. prasat /týden, 42 mil. ks drůbeže /týden.
- Např. Brazilská JBS má pobočky v USA, Austrálii a EU a je schopna porážet 85 tis. ks hovězího /den, 70 tis. prasat /den, 12 mil. ks drůbeže /den.

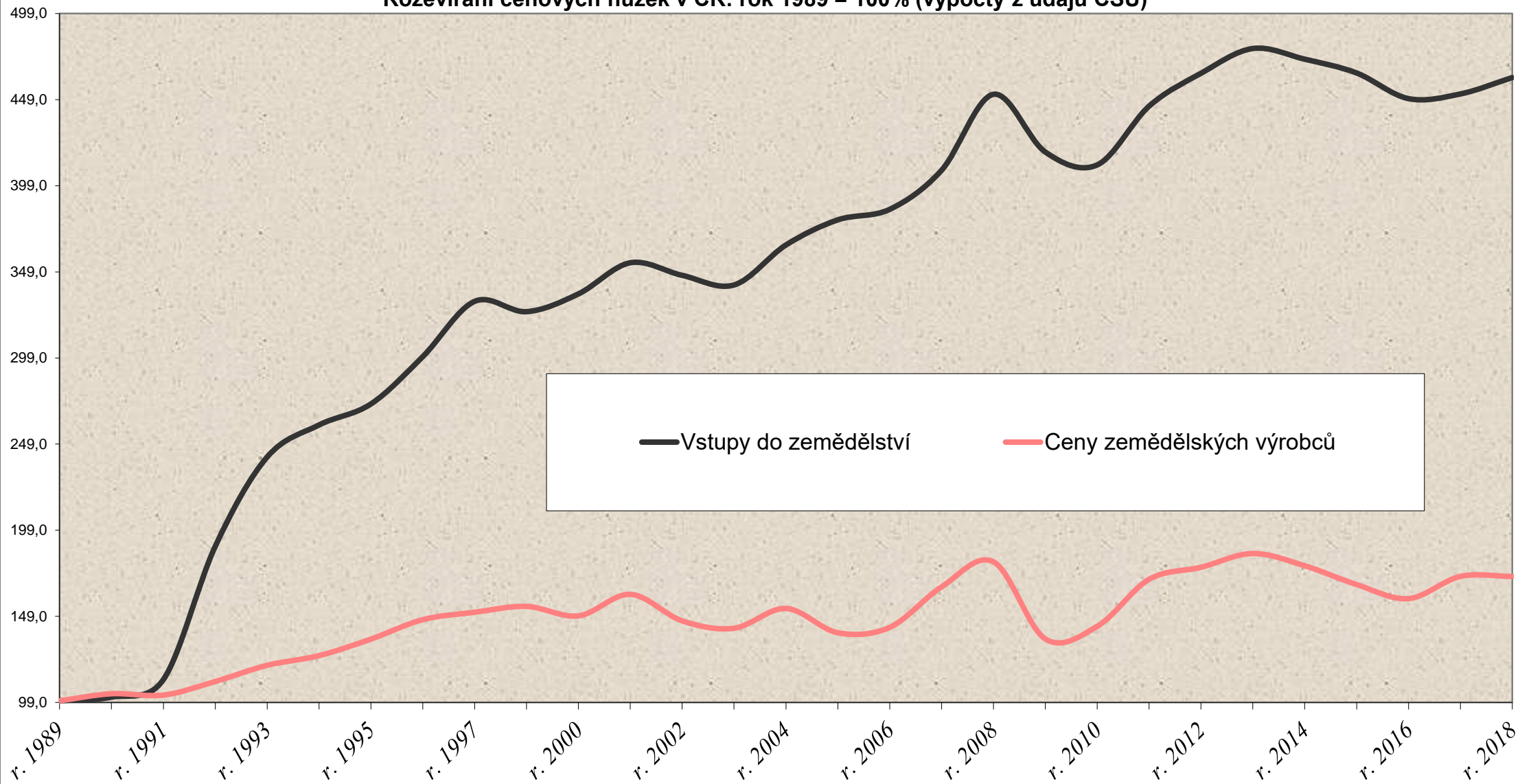
2.3. Postavení zemědělců na trhu

Zemědělci (nejslabší strana v hospodářské soutěži) nadále přispívají na sociální smír



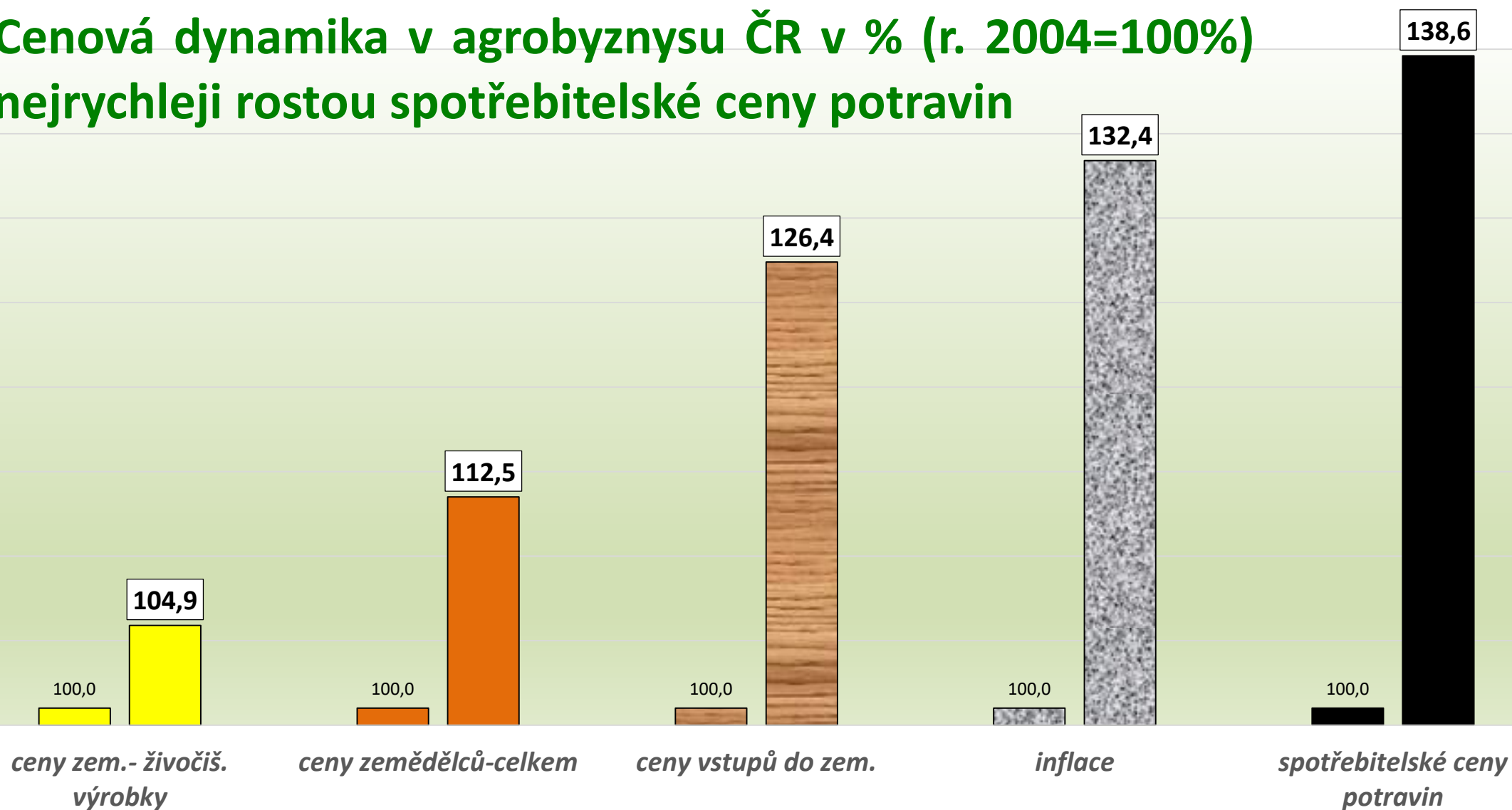
Cenové nůžky se nepřestávají rozevírat

Rozevírání cenových nůžek v ČR: rok 1989 = 100% (výpočty z údajů ČSÚ)



2.3. Postavení zemědělců na trhu

**Cenová dynamika v agrobiznisu ČR v % (r. 2004=100%)
nejrychleji rostou spotřebitelské ceny potravin**

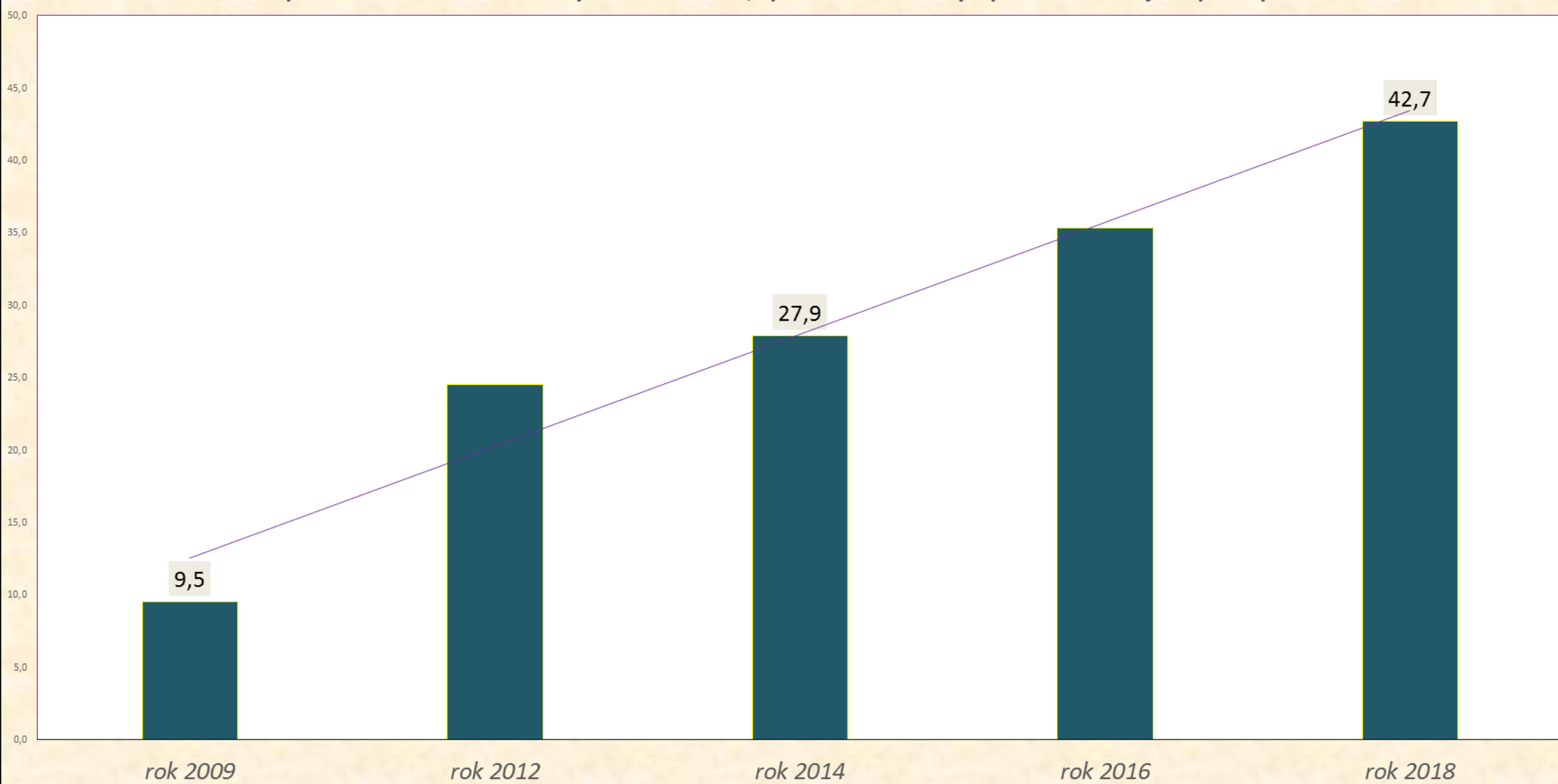


Před 20 lety převyšoval podíl zemědělců na přidané hodnotě 30%, ale postupně se snižoval až pod 20%.

2.3. Postavení zemědělců na trhu

Marže obchodníků se zvyšují a mají hlavní podíl na růstu spotřebitelských cen potravin

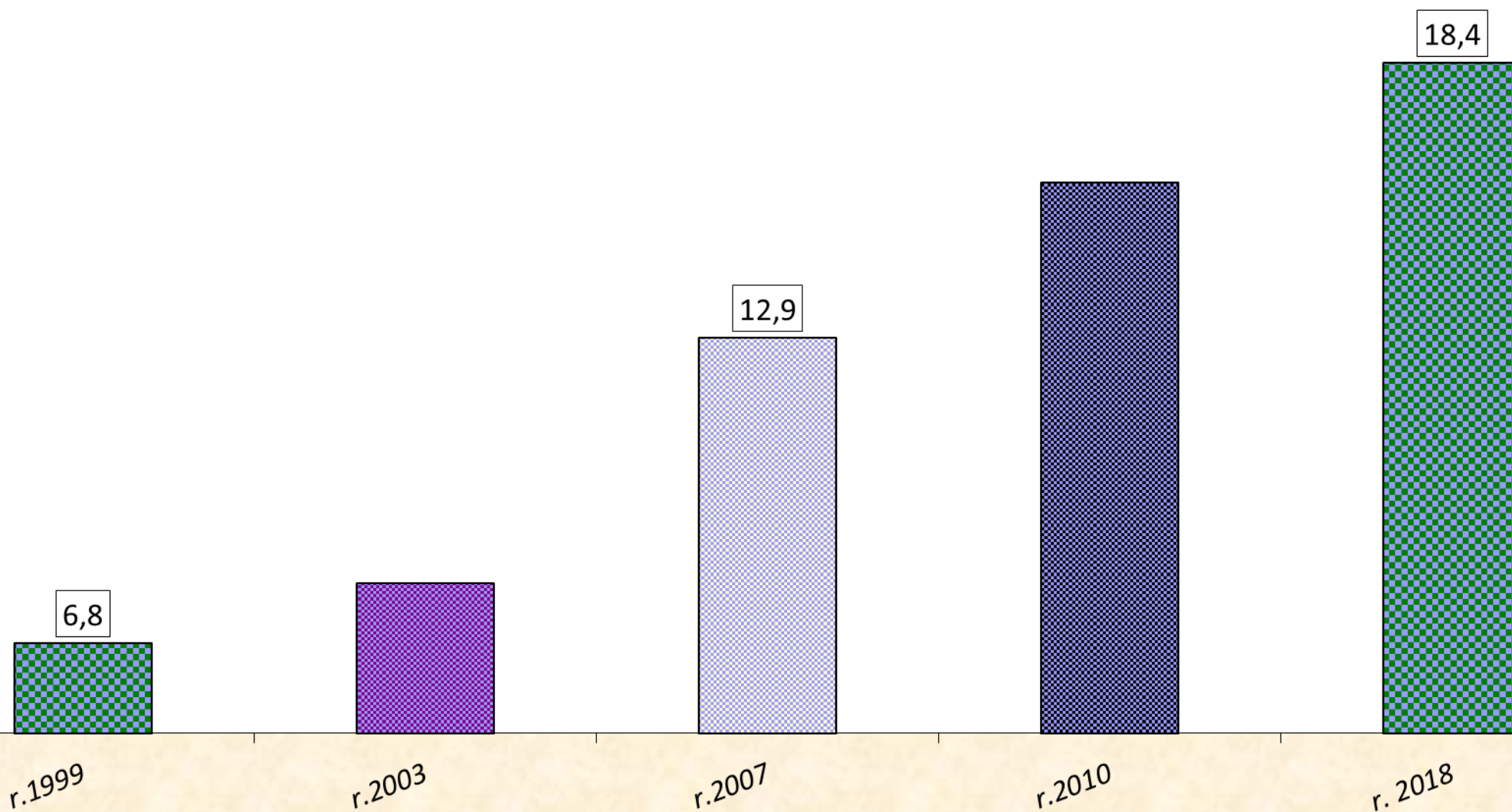
Marže u polotučného mléka v % a vyrovnaní trendu, spotřebitelské ceny z podkladů ČSÚ jsou po odpočtu DPH



2.3. Postavení zemědělců na trhu

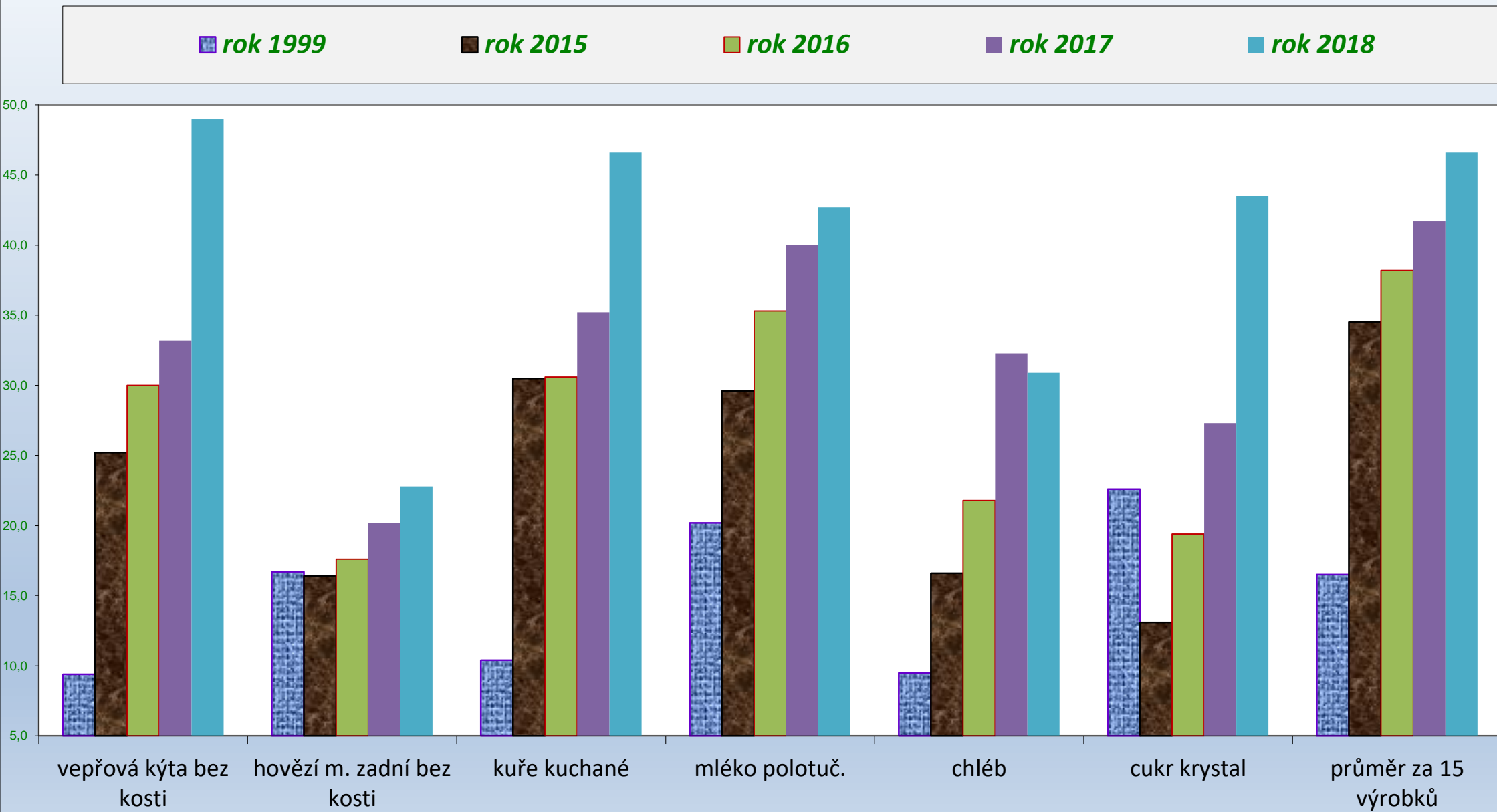
Další příklad zvyšování marží

Vývoj marží obchodníků v ČR při prodeji másla v % (výpočty z údajů ČSÚ, spotřebitelská cena je po odpočtu DPH)



2.3. Postavení zemědělců na trhu

Marže obchodníků se zvýšily téměř trojnásobně (vlastní výpočty z údajů ČSÚ)



Co bude ovlivňovat budoucnost zemědělství ? Evropský/světový pohled na zemědělství

EU největší dovozce potravin - čistý dovoz do EU = Virtuální dovoz EU
produkce z 34,9 mil. ha, (území Německa 35,7 mil. ha.)

Proč nesnižovat produktivitu zem. výroby v EU?

Každý bod růst produktivity o 1%

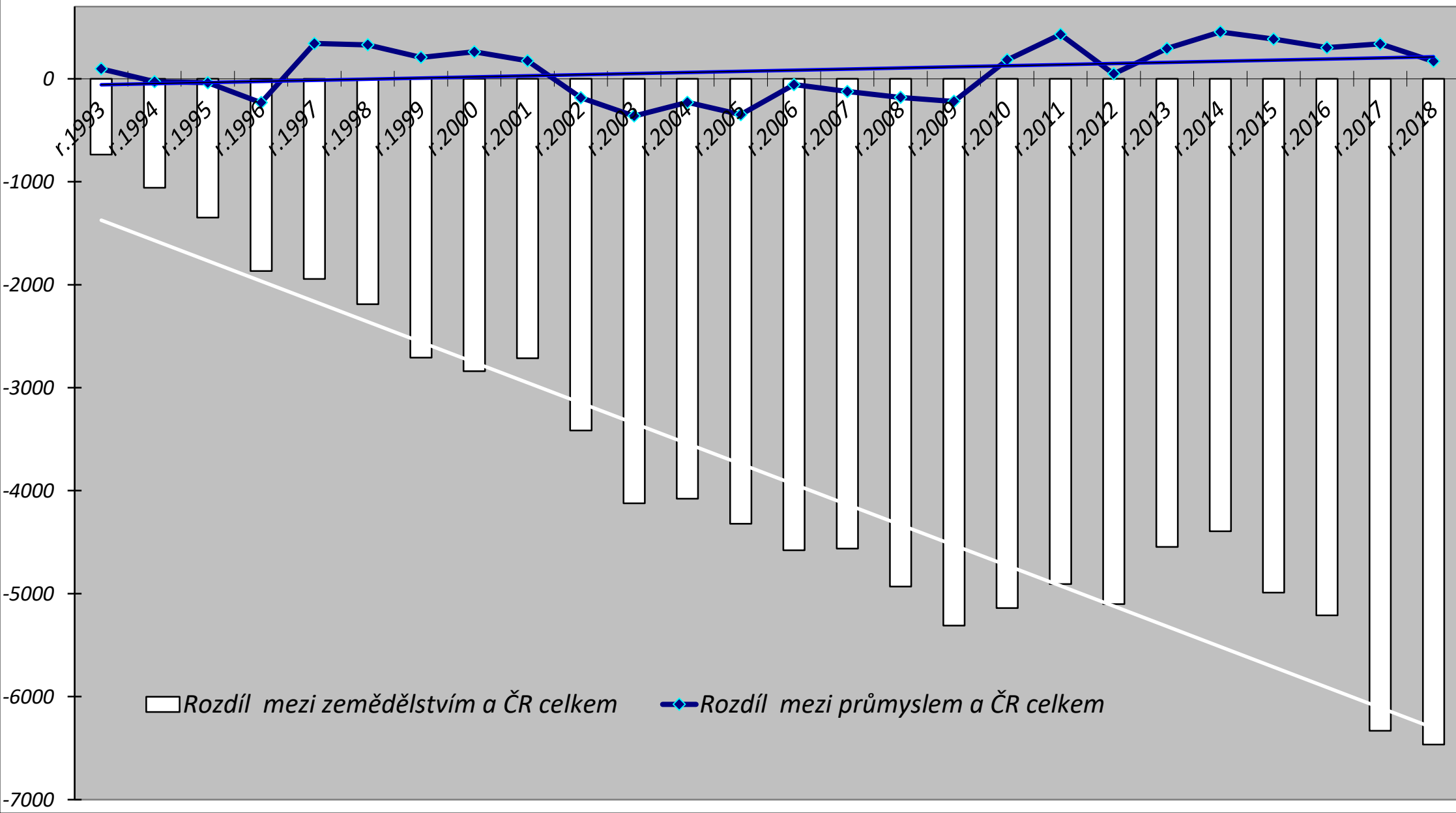
- poskytuje jídlo pro 10 milionů lidí,
- přispívá 500 € do ročního příjmu typické farmy,
- snižuje čistý dovoz z virtuální zemědělské půdy o 1,5 milionů ha
- snižuje emise CO₂ z expanze globální zemědělské výměry o 220 mil. tun a
- chrání globální ekvivalentní biologické rozmanitosti až na 600 000 ha tropického deštného pralesa.

Probíhá generační obměna

- Podíl pracovníků starších 45 let v ekonomice ČR **dle ČSÚ = 40% x v zemědělství dle ČSÚ = 53%.**
- Podíl pracovníků v zemědělství starších 45 let dle šetření ZS ČR = 63%.
- **Podíl pracovníků v zemědělství starších 60 let se za uplynulé čtvrtstoletí zvětšil více jak 2 krát.**
- **Průměrný věk zemědělce v ČR: mezi 45 až 50 lety.**
- Pokles počtu lidí v zem. se dosud nezastavil. V nadcházejících letech odejde 30 tis. lidí do důchodu!!!

2.5. Technologický vývoj vs. generační obměna

Mzdová disparita se nezlepšuje: Rozdíl měsíční mzdy v zemědělství (bílé sloupce) a průmyslu (modrá čára) od mzdy v ekonomice ČR v Kč



Závěrem:

1. Klíčové pro české zemědělství bude nastavení SZP a velikost Evropského rozpočtu.
2. Povinné zastropování, propojenost povede u nás k dalšímu poklesu živočišné výroby.
3. Environmentální povinnosti zemědělců budou vyšší.
4. Podpora citlivých komodit bude pravděpodobně nižší.
5. Snížení byrokracie je iluzorní.
6. Tlak na maximální ekologizaci evropského zemědělství může přinést větší globální dopad na klima v celosvětovém měřítku – Cílem musí být zelený růst!!!
7. Nedostatek pracovníků bude omezovat rozvoj a konkurenceschopnost českého zemědělství.

Děkuji Vám za pozornost

pycha@zscr.cz

Použité zdroje:

ČSÚ včetně Celní statistiky

***MZe včetně Zpráv o stavu českého
zemědělství***

EK

EUROSTAT

DG-AGRI

Interní materiály ZS ČR

